

PERSPECTIEFNOTA 2024-2027

Vitaal Bronckhorst

www.bronckhorst.nl

gemeente Bronckhorst

Inhoud

1.	<i>Inleiding</i>	2
2.	<i>Dertien aanpassingen van het programmaplan</i>	7
	DEELPROGRAMMA 1A VITALE INWONERS EN SAMENLEVING	7
	We vertalen de landelijke akkoorden IZA en GALA naar lokaal beleid	7
	DEELPROGRAMMA 1B TOEGANG EN INDIVIDUELE VOORZIENINGEN	8
	We richten Toekomsttuinen in	8
	We zorgen zelf voor beschermd wonen	8
	We bouwen aan een beter houdbaar jeugdstelsel voor gezonde en weerbare jeugd9	
	DEELPROGRAMMA 2A WONEN.....	10
	We werken modelmatig bij de grondexploitatie	10
	Actief grondbeleid voor maatschappelijke opgaven	10
	We onderzoeken de mogelijkheden van flexwonen	11
	We gebruiken in projecten het Fonds Bovenwijkse voorzieningen	11
	DEELPROGRAMMA 2B AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING	12
	We maken onze kazernes 'arbo-proof'.....	12
	We behouden de veren in Bronckhorst.....	12
	We verbeteren de openbare ruimte in Drempt	13
	DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD	14
	We moeten vaker procederen in civiele rechtszaken	14
	DE NIEUWE ONTWIKKELINGEN IN VOGELVLUCHT	15
3.	<i>Financiële positie</i>	16
	Verwerking van programmaplan en Decembercirculaire	16
	In de perspectiefnota werken we met uitgangspunten	17
	Externe partijen	18
	DE AUTONOME AANPASSINGEN NA DECEMBERIRCULAIRE 2022	20
	DE INVESTERINGSAGENDA.....	21
4.	<i>Voorstel</i>	24
	<i>BIJLAGE 1 - Uitgangspunten 2024-2027</i>	25
	Toelichting uitgangspunten	26
	Uitgangspunten beschikbaarstelling reserves en kredieten.....	30
	<i>BIJLAGE 2 - Investeringsplan 2024-2027</i>	31

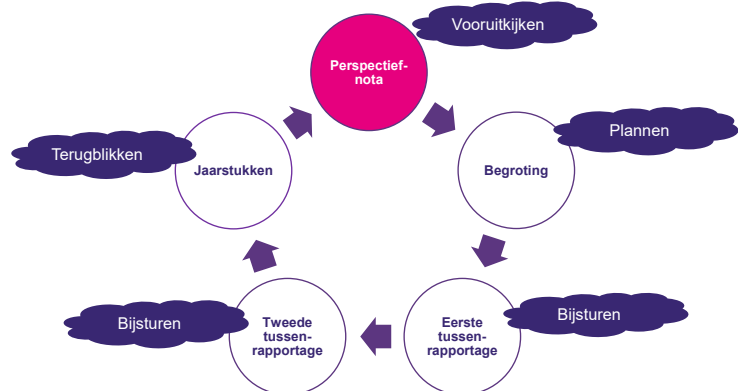

1. Inleiding

De perspectiefnota is belangrijk voor de kaderstellende rol van de raad. Het doel van de perspectiefnota is om inhoudelijk vooruit te kijken naar het begrotingsjaar 2024, het vaststellen van de financiële kaders en een integrale afweging van nieuwe prioriteiten. De periode tussen het vaststellen van het programmaplan (december 2022) en het opstellen van de perspectiefnota (peildatum 1 april 2023) is relatief kort. Dat maakt dat deze perspectiefnota met name een actualisatie is op basis van recente ontwikkelingen.

We actualiseren ons Programmaplan 'Regie op een vitaal Bronckhorst'

In het programmaplan 'Regie op vitaal Bronckhorst' beschreven we hoe we de speerpunten uit het coalitieakkoord en de doelen bereiken. Deze plannen sturen we waar nodig bij in de tussenrapportages en daar blikken we vervolgens op terug in de jaarstukken. In de perspectiefnota kijken we vooruit, kleuren het beleid verder in met concrete voorstellen en stellen indien nodig de plannen bij. Ook rekenen we volgens vaste uitgangspunten door wat de ongewijzigde voortzetting van ons beleid betekent voor onze financiële positie (hoofdstuk 3). Samen maken ze de 'foto' die we in de programmabegroting 2024-2027 uitwerken.

Impactbepaling

In het coalitieakkoord 2022-2026 namen we op dat we samen met de raad inzicht wilden krijgen in de actuele veranderende omgevingsfactoren en de invloed daarvan op ons gemeentelijk beleid. We noemden dit een impactbepaling. Altijd al betrokken we in de perspectiefnota nieuwe en veranderende omgevingsfactoren, maar met de impactbepaling kijken we nadrukkelijker en meer integraal naar de gevolgen van opvallende of extreme ontwikkelingen in het afgelopen jaar (2022).

Met deze impactbepaling weten we waar wij op moeten acteren om onze strategische doelen en ambities te realiseren en sturen we tijdig - in samenspraak met de raad - bij op onze acties en inspanningen om de gewenste resultaten te bereiken.

Bij het opstellen van deze perspectiefnota voerden we de impactbepaling voor de eerste keer uit als proef¹. In deze proef kozen we voor een behapbare vorm die we ambtelijk bespraken. Daarvoor volgden we drie stappen:

1. Overzicht van (aanwezige) data
2. Analyse van deze data
3. Bepalen van impact

Op basis van een eerste analyse brachten we de aanwezige data terug naar een aantal hoofdontwikkelingen. Een deel daarvan is in lijn met de ontwikkelingen die we al zagen en de consequenties hiervan leest u in de twaalf aanpassingen die we in hoofdstuk 2 voorstellen. Daarnaast zagen we ontwikkelingen die al in lijn lagen met onze verwachtingen, denk bijvoorbeeld aan ontwikkelingen rond duurzaamheid. Deze ontwikkelingen leiden niet tot aanpassing van onze lijn in het programmaplan. Opvallende ontwikkelingen uit 2022 die gevolgen hebben voor ons beleid en we hier apart benoemen, zijn:

- **Inflatie;**

Mede door de oorlog in de Oekraïne kennen we sinds 2022 een hoge inflatie. Hierdoor ontstond er (energie)armoede en hebben veel mensen het zwaar binnen onze gemeente; ook inwoners die niet eerder in beeld waren. De groei van de groep van mensen in armoede, met alle problemen die daarbij komen kijken, leiden tot een grotere mate van kansenongelijkheid tussen inwoners. Om de kansenongelijkheid te verkleinen, willen we voorkomen dat inwoners in armoede terecht komen. Het afgelopen jaar verhoogden we tijdelijk de bijzondere bijstand van 120% naar 130% van het minimumloon. Het komende jaar houden we een vinger aan de pols of deze maatregel verlengd moet worden. Ook houden we rekening met een groter aantal inwoners dat beroep doet op sociale voorzieningen en ondersteuning van onze ondernemers.

- **Druk op zorg;**

Enkele jaren geleden werd voorkomen dat het ziekenhuis in Zutphen de spoedeisende hulp sloot. Toch is het voornemen om o.a. de spoedeisende hulp te sluiten weer actueel. Deze actuele ontwikkeling in combinatie met de druk op de huisartsenzorg door stoppende huisartsen, zorgt voor een toename van de druk op de zorg. Dit heeft gevolgen voor de zorgbehoefte en de druk op vrijwilligers en mantelzorgers. Het vraagt om meer en andere vormen van ondersteuning. Directe ondersteuning vanuit het sociaal

¹ Als uit de evaluatie blijkt dat het proces positief wordt ervaren, laten we in 2024 de impactanalyse plaatsvinden in een eerder stadium, waarbij het nadrukkelijker de basis gaat vormen voor de perspectiefnota. Het voornemen is om de werkwijze verder uit te breiden met sessies met stakeholders, inwoners en de raad in de vorm van een gesprek.

team, maar ook ondersteuning om de sociale netwerken te versterken en behouden met aandacht voor welzijn, mantelzorgers en vrijwilligers.

- **Een thuis voor iedereen;**

Naast de aangepaste woonbehoefte voor ouderen en zorgvragers, is er een groeiende behoefte aan voldoende betaalbare woningen voor iedereen, zoals starters, specifieke doelgroepen en urgente groepen. De meest actuele ontwikkeling is de toenemende stroom vluchtelingen en asielzoekers in Nederland. Dit maakt de vraag naar betaalbare, maar ook naar tijdelijk huisvesting groter.

Het komend jaar gaan we inspelen op deze groeiende behoefte en realiseren we flexwoningen voor meerdere doelgroepen. Een flexwoning is doorgaans een flexibele, kleine woning, die bedoeld is voor mensen die snel en meestal tijdelijk huisvesting nodig hebben.

Investeringsagenda

Sinds enkele jaren hanteren we in Bronckhorst investeringsagenda's als een financieel instrument om financiële middelen apart te houden en in te zetten op de thema's onderwijs, sport, bedrijventerreinen en leefbaarheid.

In hoofdstuk 3 geven we een inzicht in de besloten en te verwachten investeringen op deze thema's.

We omarmen leermomenten

De visie van Bronckhorst is dat we een lerende organisatie zijn. Soms leidt een plan tot een succesverhaal en daar vertellen we u graag over. Maar soms loopt het ook niet zoals we gedacht en gepland hadden en moeten we bijsturen of repareren. Voor ons zijn dit belangrijke leerervaringen. In het komende jaarverslag nemen we een kijkje in de spiegel en presenteren we 'het leermoment van het jaar' naar het idee van het instituut van de Brilljante Mislukking².

Bij 'het leermoment van het jaar' gaat het om een plan of idee wat goed was uitgewerkt en weldoordacht, maar desondanks niet loopt als gedacht door iets dat we van tevoren niet voorzagen of konden voorzien én dat we daarvan leren. Centraal staat: wat hebben we er van geleerd en hoe kunnen we het in het vervolg beter doen?

We hebben veel aan deze leerervaringen. Hoewel het resultaat niet was wat we van tevoren bedachten, kan het nog steeds waarde creëren. Zelfs als het resultaat zelf geen waarde heeft, maar we leren ervan, is er sprake van waardecreatie. Zoals Edison zei: 'Ik ben niet 1.000 keer mislukt, maar ik heb in 1.000 stappen een gloeilamp ontwikkeld'.

² Brilljante Mislukkingen - Instituut voor Brilljante mislukkingen

Ons perspectief blijft een sluitende meerjarenbegroting

We streven altijd naar een programmabegroting die sluitend is. Omdat het sluitend maken van de begroting op exact nul niet altijd lukt, werken we met een bandbreedte. Dit betekent dat wanneer we meer denken uit te geven, we tot een bedrag van 0,5% van de begrotingsomzet (€ 485.000) nog geen besparingsmaatregelen opnemen. Dit geldt andersom ook. Wanneer we tot het bedrag van € 485.000 over hebben, doen we geen extra voorstellen.

De verslechtering van de financiële positie door rijkskorting is uitgesteld naar 2027

Vanaf 2027 wil de rijksoverheid de forse korting van de Algemene uitkering doorvoeren (Decembercirculaire 2022). We weten niet wat het Rijk gaat doen aan het feit dat alle gemeenten in 2027 alsnog in financiële problemen gebracht worden bij de uitvoering van de overgedragen taken ('ravijnjaar'). Mogelijk wordt dat weer gerepareerd net als voor het jaar 2026. We doen hiervoor nu geen besparingsvoorstellen anders dan dat we in de programmabegroting de strategie van gedeeltelijk sparen volgen. Voor Bronckhorst gaat het nu om een berekend nadeel van € 2,3 mln in 2027. Over de strategie van gedeeltelijk sparen leest u meer in hoofdstuk 3.

Algemene Uitkering	2024	2025	2026	2027
Beeld Meicirculaire 2022	63.341	64.590	59.246	59.246
Beeld Septembercirculaire 2022	1.903	248	773	773
Beeld Decembercirculaire 2022	14	16	15	-2.867
Totale Algemene Uitkering 2024-2027	65.258	64.854	60.034	57.152

positief = verhoging inkomsten; negatief = verlaging inkomsten

In de volgende tabel leest u dat we een sluitende meerjarenbegroting voor de planperiode 2024-2026 verwachten. We starten de tabel met de programmabegroting 2023 van november 2023. De autonome aanpassingen zijn aanpassingen die volgen vanuit de effecten van genomen raadsbesluiten zoals het programmaplan van december 2022, de Algemene uitkering en van de jaarlijks vaste uitgangspunten (paragraaf 4.1). Onderaan de tabel ziet u de verwachte ruimte in de begrotingsjaren 2024-2027.

Begrotingsruimte 2024-2027 volgens de Perspectiefnota

Ontwikkeling begrotingsruimte 2024-2027	2024	2025	2026	2027
Programmabegroting 2023-2026 (november 2022)	4.795	6.335	243	243
Programmaplan 2023-2026 (december 2022)	-4.793	-6.001	674	197
Decembercirculaire 2022 (januari 2023)	-16	-15	-13	-2.336
Autonome aanpassingen	1.209	332	300	195
Begrotingsruimte voor voorstellen Perspectiefnota 2024-2027	1.196	651	1.203	-1.701
Nieuwe ontwikkelingen	2024	2025	2026	2027
1A We vertalen de landelijke akkoorden IZA en GALA naar lokaal beleid	0	0	0	0
1B We richten toekomsttuinen in	0	0	0	0
1B We zorgen zelf voor beschermd wonen	0	0	0	0
1B We bouwen aan een beter houdbaar jeugdstelsel voor gezonde en weerbare jeugd	0	0	0	0
Bijzonderheden programma 1	0	0	0	0
2A We werken modelmatig bij de grondexploitatie	0	0	0	0
2A Actief grondbeleid voor maatschappelijke opgaven	0	0	0	0
2A We onderzoeken de mogelijkheden van flexwonen	0	0	0	0
2A We gebruiken in projecten het Fonds Bovenwijkse voorzieningen	0	0	0	0
2B We maken onze kazernes 'arbo-proof'	0	0	0	0
2B We behouden de veren in Bronckhorst	-30	-30	-30	-30
2B We verbeteren de openbare ruimte in Drempt	-19	-163	-161	-159
2B Dekking uit reservering kapitaallasten 'Leefbaarheid'	0	65	64	64
AD Dekking uit Bestemmingsreserve Kapitaallasten	0	98	96	95
Bijzonderheden programma 2	-49	-30	-30	-30
Bijzonderheden programma 3	0	0	0	0
Bijzonderheden programma 4	0	0	0	0
OH We moeten vaker procederen in civiele rechtszaken	-100	-100	-100	-100
Bijzonderheden dekkingsmiddelen en overhead	-100	-100	-100	-100
Totaal nieuwe ontwikkelingen	-149	-130	-130	-130
Begrotingsruimte na Perspectiefnota 2024-2027	1.047	521	1.073	-1.831

positief = begrotingsoverschot; negatief = begrotingstekort

Besluitvorming

Voor het vervolg van de perspectiefnota kennen we de volgende bestuurlijke besprekingen: auditcommissie op 31 mei, commissievergadering op 22 juni en de vaststelling in de raadsvergadering op 29 juni.

2. Twaalf aanpassingen van het programmaplan

In het vorige hoofdstuk gaven we een beeld van de ontwikkelingen die we zien vanuit de eerste vingeroefening met een impactanalyse. In dit hoofdstuk gaan we in op ontwikkelingen waarvan we zeker weten dat deze onze aandacht en middelen in 2024 vragen. We kunnen niet overal bedragen voor noemen. We benoemen dat feit verderop bij de financiële positie (hoofdstuk 3) bij de risico's voor budgetruimte voor al onze taken.

DEELPROGRAMMA 1A VITALE INWONERS EN SAMENLEVING

We vertalen de landelijke akkoorden IZA en GALA naar lokaal beleid

Inleiding

In het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) maken het Rijk, gemeenten, GGD en zorgverzekeraars afspraken over preventie, versterking van de sociale basis en sport & bewegen. Het Integraal Zorgakkoord (IZA) bevat de afspraken tussen 13 partijen over het toegankelijk en beheersbaar houden van de zorg.

Resultaten

We voeren het gezondheidsplan uit met subsidie van GALA

Voor het GALA sturen we voor 31 oktober 2023 een plan van aanpak in voor de periode 2024-2026. In dat plan staat hoe verschillende (bestaande en nieuwe) interventies en activiteiten hun plek krijgen in een samenhangende, integrale blik op het bevorderen van de (positieve) gezondheid van de inwoners. We voeren dit lokale plan van aanpak uit in samenhang met de Nota Lokaal Gezondheidsbeleid en onderliggende uitvoeringsprogramma's. De kosten zijn onbekend, maar betalen we volledig uit de bijdrage van het Rijk. Wat we niet besteden, betalen we terug aan het Rijk.

Onder de paraplu van gemeente Doetinchem besteden we subsidie voor gezondheidsprojecten

Voor het IZA dient gemeente Doetinchem namens de regio voor 31 december 2023 een aanvraag in voor de periode 2024-2026. Deze aanvraag bestaat uit een regioplan, regiogovernance en een plan van aanpak. In het regioplan staan onze projecten voor 2024-2026. Daarbij maken we ook onderscheid tussen regionale en lokale inzet. De kosten zijn onbekend, maar betalen we volledig uit de bijdrage van het Rijk via gemeente Doetinchem. Wat we niet besteden, betalen we terug aan het Rijk.

DEELPROGRAMMA 1B TOEGANG EN INDIVIDUELE VOORZIENINGEN

We richten Toekomsttuinen in

Inleiding

Naar aanleiding van het vernietigende rapport van de Inspectie “Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd” in november 2019, hebben de Gelderse jeugdzorgregio’s, samen met de Gecertificeerde instellingen voor Jeugdbescherming (GI’s), Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming, de krachten gebundeld. Hieruit is de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming (GVJB) ontstaan waarin verschillende doelstellingen staan om te zorgen dat de bescherming van Kinderen in Gelderland structureel beter georganiseerd wordt. Eén daarvan is de inrichting van Toekomsttuinen.

Resultaat

Na de pilot in Doetinchem rollen we Toekomsttuinen in onze gemeente uit

In toekomsttuinen werken lokale teams, Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming nauw samen om hun kennis, ervaring en vaardigheden te bundelen. Op deze manier ontwikkelen we een nieuwe geïntegreerde gezinsgerichte aanpak. Vanaf april 2023 start de gemeente Doetinchem met de pilot Toekomsttuinen. Deze pilot duurt een jaar. Na dat jaar volgt de uitrol van de Toekomsttuinen in de overige Achterhoekse gemeenten. Voor de uitrol van de Toekomsttuinen zijn middelen toekomstscenario kind-en gezinsbescherming beschikbaar. Wat de extra inzet vraagt aan kosten vanuit lokale teams in de toekomsttuin en voor de professionals van de veiligheidspartners is onbekend. De pilot biedt hier het komende jaar meer inzicht in.

We zorgen zelf voor beschermd wonen

Inleiding

Beschermd wonen is een taak die Doetinchem voor onze en omliggende gemeenten uitvoerde. Vanaf 2024 hebben we daarin zelf een taak.

Resultaat

We zorgen voor passende woonruimte

Zelf indiceren sluit aan bij de werkwijze van het sociaal team in het kader van één gezin, één plan. Uitvoering beschermd wonen is een wettelijke taak en we ontvangen hiervoor vanaf 2024 zelf de Rijksmiddelen.

We bouwen aan een beter houdbaar jeugdstelsel voor gezonde en weerbare jeugd

Inleiding

De effecten van de problemen in het jeugdstelsel merken we ook in Bronckhorst. Vooral voor kinderen en gezinnen met meervoudige en/of complexe problematiek is passende specialistische hulp niet altijd (direct) voorhanden waardoor problematiek onnodig escaleert. Deze casussen vragen veel aandacht wat ten koste gaat van de capaciteit voor preventie en lichte hulpvragen. Ook zien we nog steeds een toenemende vraag naar jeugdhulp. Landelijke werken het ministerie van VWS, zorgaanbieders, cliënten, professionals en de VNG aan de Hervormingsagenda Jeugd 2022–2028. De verwachting is dat er begin 2024 een definitieve versie ligt als landelijk kader om met alle betrokken partijen aan de slag te gaan met een verbetering van het jeugdhulpstelsel.

Resultaten

We zorgen voor passende verwijzingen

Als gemeente koesteren we onze ambitie voor een gezonde en weerbare jeugd. We zetten actief in op preventie, een integrale aanpak en een stevige inzet van de sociale teams om tijdig te signaleren, lichte hulpverlening te bieden en een passende verwijzing te doen. We zijn afhankelijk van regionale en landelijke ontwikkelingen voor een passend aanbod voor onze jeugd. De Hervormingsagenda Jeugd is een bevestiging van de koers die we in Bronckhorst en regionaal al inzetten, namelijk:

- preventie en normaliseren, o.a. door afbakening van de reikwijdte van de jeugdhulp;
- integrale aanpak: Meer verbinding tussen jeugdhulp, het onderwijs en andere aspecten in het leven van gezinnen (schulden, ouders met GGZ problematiek, vechtscheidingen);
- goede triage bij de toegang om te beoordelen mét een gezin of het kind wat het nodig heeft (en dus ook wat niet) en waar hulp geboden kan worden (binnen of buiten jeugdzorg);
- de samenwerking tussen de Achterhoekse gemeenten voor de inkoop van betere zorg tegen minder administratieve lasten.

We betalen de verwijzingen binnen het Rijksbudget

De financieel bestuurlijke afspraken zijn op dit moment nog onderwerp van gesprek tussen het Rijk en gemeenten. Of we kunnen rekenen op extra rijksmiddelen is nog niet duidelijk. De intentie is dat de maatregelen uit de hervormingsagenda in Bronckhorst leiden tot een

afvlakking ofwel afname in de instroom in jeugdhulp en daarmee een bezuiniging binnen het sociaal domein.

DEELPROGRAMMA 2A WONEN

We werken modelmatig bij de grondexploitatie

Inleiding

We bespraken in uw raadsvergadering van februari het nieuwe grondbeleid en u stelde dit vast. We zetten nu de volgende stappen.

Resultaat

We schaffen een grondexploitatiemodel aan

We werken op projectmatige basis aan de ruimtelijke projecten. Voor het onderzoeken van nieuwe initiatieven, zoals verzoeken uit de samenleving en kansen in de grondmarkt, maken we kosten voor onderzoek. Vaak schakelen we hierbij externe expertise in. Hiermee houden we rekening in voorbereidingskredieten. Via de planning & control cyclus doen we verslag over de bestedingen aan uw raad. Ook hebben we een grondexploitatiemodel nodig voor het centraal ontwikkelen van financiële verkenningen, het opzetten van uniforme grondexploitaties die de raad vaststelde en voor beheer daarvan tijdens het ontwikkeltraject tot en met de administratieve afsluiting van het project. Dit systeem en de opgenomen berekeningen benutten we ook voor de evaluatie van het project. Met behulp van aanvullende (reken)modules werken we aan samenwerkingsverbanden voor gebiedsontwikkeling en wettelijk kostenverhaal. We werken uit hoe we dit model financieren.

Actief grondbeleid voor maatschappelijke opgaven

Inleiding

We hebben een groot aantal beleidsdoelstellingen met een ruimtelijke claim. Zoals ontwikkelingen in natuurgebieden en het landelijk gebied, in onze vitale dorpen en in onze economie, mobiliteit en (energie)netwerken. Voor onze woningbouwopgave leggen wij de nadruk op het bouwen van betaalbare woningen, met een relatief lage grondwaarde.

Resultaat

We bouwen betaalbare woningen

Daar waar in het verleden vaak sprake was van winstgevende projecten voor woningbouw (met een groot aandeel vrije sector bouwgrond), zal dat nu vaak maximaal kostendekkend zijn. De markt zal dit soort bouwplannen niet vaak realiseren waardoor de gemeente hiervoor het initiatief moet nemen. Door het professionaliseren van de organisatie rondom grondzaken en vastgoed maar ook het 'oplijnen' van de bedrijfsvoering zoals projectmatig werken, risicomangement en budgetbeheer, scheppen we kaders die het toch mogelijk maken deze beleidsdoelstellingen te realiseren met een zo klein mogelijk verlies. Uitgangspunt zal altijd minimaal kostendekkendheid zijn, maar de mogelijkheden daartoe zijn van veel factoren afhankelijk.

We onderzoeken de mogelijkheden van flexwonen

Inleiding

Er is een groeiende behoefte aan voldoende betaalbare woningen voor iedereen, zoals starters, specifieke doelgroepen en urgente groepen. Dit maakt de vraag naar betaalbare, maar ook naar tijdelijke huisvesting groter.

Resultaat

We onderzoeken de mogelijkheden van flexwoningen

Om snel aan de kwalitatieve woningbehoefte te voldoen zetten we ook in op flexibele en tijdelijke woonoplossingen die relatief snel en goedkoop kunnen worden gerealiseerd. De komende periode onderzoeken we de mogelijkheden van flexwonen en gaan we op zoek naar geschikte plekken en locaties. De woningbouwcorporaties helpen ons om het mogelijk te maken, zowel ProWonen als Site.

We gebruiken in projecten het Fonds Bovenwijkse voorzieningen

Inleiding

Het verhalen van kosten voor bovenwijkse voorzieningen is één van de instrumenten van grondbeleid. Uitgangspunt bij het verhalen van deze kosten is dat zowel de bestaande bebouwing als nieuw te ontwikkelen bebouwing van deze investeringen profiteert. Daarvoor heeft de wetgever de mogelijkheid geschapen om de rekening van dergelijke investeringen ook bij nieuwe initiatieven neer te leggen. De Nota Kostenverhaal Bovenwijkse Voorzieningen (hierna Nota Bovenwijks) legt de basis voor het verhalen van (een deel van) de kosten voor bovenwijkse voorzieningen op initiatiefnemers van nieuwbouwprojecten en is

de vervanger van de Nota Bovenwijks uit 2013. Vanuit het fonds doen we bijdragen aan de Investeringsagenda.

Resultaat

We actualiseren ieder jaar de investeringslijst

Hoe we de bijdrage berekenen en wanneer de bijdragen betaald moeten worden, ligt vast in de Nota Bovenwijks. Bij de berekeningen (van kosten voor de investeringen en voor de verwachte toegevoegde bebouwing) gaan we uit van een periode van 10 jaren. De hoogte van het tarief per m² herzien we volgens het geactualiseerde investeringsprogramma en/of geactualiseerde bouwprogramma. De investeringslijst die ten grondslag ligt aan de berekening van de bijdrage herzien we jaarlijks. We informeren u hierover bij de begrotingsbehandeling. Dan stelt u de gewijzigde investeringslijst vast zodat we met een actuele investeringslijst werken aan de uitvoering.

DEELPROGRAMMA 2B AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING

We maken onze kazernes 'arbo-proof'

Inleiding

De VNOG wil de brandkazernes Arbo technisch aan de huidige eisen aanpassen. De kazernes in Bronckhorst zijn van ons en we voeren de benodigde aanpassingen uit op verzoek van de VNOG.

Resultaat

We willen goede werkplekken voor de brandweerlieden

In het programmaplan 2023-2026 gaven we aan dat we de brandweerkazernes 'arbo-proof' maken zodat de brandweerlieden een gezonde en veilige werkplek hebben. Forse prijsstijgingen zorgen ervoor dat we te maken hebben met extra kosten (geraamd op € 176.000). Hoeveel dit uiteindelijk wordt, weten we nog niet. Daarom ramen we nu nog geen kapitaallasten.

We behouden de veren in Bronckhorst

Inleiding

Het provinciale verenfonds stopt in 2023 waardoor de mogelijkheden voor een kostendekkende exploitatie beperkt zijn. In maart 2023 presenteerde VNG Gelderland een reeks voorstellen om de veren in Gelderland in de vaart te houden. De 50 veren in

Gelderland zijn belangrijk voor scholieren die aan de overkant naar school gaan en voor fietsers, wandelaars en forenzen. De gemeenten zoeken samen met de exploitant van het veer naar oplossingen. In veel gevallen stijgen nu de tarieven. Bij een groot aantal veren moeten gemeenten bijdragen in het exploitatietekort.

Resultaat

We nemen de taak van de provincie over om de veren in leven te houden

Voor onze gemeente gaat het om de veren Olburgen-Dieren en Bronckhorst-Brummen. Voor de veer Olburgen-Dieren is geen sluitende exploitatie. We onderzoeken met de exploitanten op welke manier de veren (meer) rendabel te krijgen zijn. We verwachten een hogere bijdrage aan de veren.

We verbeteren de openbare ruimte in Drempt

Inleiding

De bewoners van Voor- en Achter-Drempt hebben een werkgroep Verkeer. Deze werkgroep vroeg de gemeente de verkeersoverlast op de Zomerweg in Achter-Drempt op te lossen. De verkeersoverlast bestaat uit te hoge snelheden, geluidsoverlast en trillingen (onder andere door drempels en plateaus). De toename van voertuigen door de geplande maatregelen uit de gebiedsaanpak van Hummelo en Laag-Keppel zorgt voor nog meer overlast. Verder is er in de Zomerweg ook ernstige wateroverlast bij zware regenval.

Resultaten

We verlagen de verkeersoverlast op de Zomerweg in Drempt

Door de herinrichting en gebruik van andere materialen realiseren we een hoger veiligheidsgevoel van weggebruikers en ontstaat er meer woongenot en leefbaarheid voor aanwonenden (minder trillings- en geluidsoverlast).

We zorgen dat de Zomerweg beter past bij het dorpse karakter

De werkzaamheden voor aanpak van droogte en tegen de gevolgen van wateroverlast voeren we gelijktijdig uit. De functie van de weg blijft onveranderd, maar de inrichting past beter bij de omgeving en het dorpse karakter. De herinrichting geeft ruimte voor een groenere uitstraling.

We beperken de wateroverlast tot een minimum door aanpassing van de riolering en infiltratie. Als de eigenaren mee willen werken koppelen we het hemelwater van de 40 aanliggende woningen af van de riolering waardoor het project bijdraagt aan het

klimatebestendig en water robuust maken van de kern Achter-Drempth, een doelstelling uit het Watertakenplan Olburgen (WTPO).

De kosten voor de herinrichting van de weg inclusief groen en trottoirs schatten we op € 2,6 mln. Die betalen we uit de Investeringsagenda, onderdeel 'Leefbaarheid' (€ 1,3 mln) en uit de voorziening 'Bovenwijkse voorzieningen' (€ 500.000). De watermaatregelen (€ 800.000) dekken we uit de budgetten in het WTPO en de subsidie vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA).

DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD

We moeten vaker procederen in civiele rechtszaken

Inleiding

In het civiele recht is procesvertegenwoordiging door een advocaat verplicht ook voor een bestuursorgaan. Uitzondering zijn de zaken met een waarde tot € 25.000 die voor het kantongerecht komen, maar dit komt bij de gemeente weinig voor.

Resultaat

Voor civiele rechtszaken willen we deskundigheid inhuren

De voorschriften van het civiele procesrecht maken dat een advocaat die voorschriften goed in de gaten houdt om daarmee het belang van zijn cliënt in een zaak te behartigen. De aard van de voorschriften in het civiele procesrecht zijn anders dan die in het publiekrecht. Bij procedures in het publiekrecht vertegenwoordigen de medewerkers Bronckhorst. We zien de laatste jaren een sterke toename aan procedures in het civiele recht en meer dan voorheen moeten we doorprocederen tot aan de hoogste rechter. Voor die procedures willen we deskundigheid inhuren.

DE NIEUWE ONTWIKKELINGEN IN VOGELVLUCHT

Nieuwe ontwikkelingen	2024	2025	2026	2027
1A We vertalen de landelijke akkoorden IZA en GALA naar lokaal beleid	0	0	0	0
1B We richten toekomsttuinen in	0	0	0	0
1B We zorgen zelf voor beschermd wonen	0	0	0	0
1B We bouwen aan een beter houdbaar jeugdstelsel voor gezonde en weerbare jeugd	0	0	0	0
Bijzonderheden programma 1	0	0	0	0
2A We werken modelmatig bij de grondexploitatie	0	0	0	0
2A Actief grondbeleid voor maatschappelijke opgaven	0	0	0	0
2A We onderzoeken de mogelijkheden van flexwonen	0	0	0	0
2A We gebruiken in projecten het Fonds Bovenwijkse voorzieningen	0	0	0	0
2B We maken onze kazernes 'arbo-proof'	0	0	0	0
2B We behouden de veren in Bronckhorst	-30	-30	-30	-30
2B We verbeteren de openbare ruimte in Drempt	-19	-163	-161	-159
2B Dekking uit reservering kapitaallasten 'Leefbaarheid'	0	65	64	64
AD Dekking uit Bestemmingsreserve Kapitaallasten	0	98	96	95
Bijzonderheden programma 2	-49	-30	-30	-30
Bijzonderheden programma 3	0	0	0	0
Bijzonderheden programma 4	0	0	0	0
OH We moeten vaker procederen in civiele rechtszaken	-100	-100	-100	-100
Bijzonderheden dekkingsmiddelen en overhead	-100	-100	-100	-100
Totaal nieuwe ontwikkelingen	-149	-130	-130	-130
+ = voordeel; - = nadeel				

3. Financiële positie

In dit hoofdstuk leest u de punten die van invloed zijn op de berekening van de beschikbare begrotingsruimte na het moment van vaststelling van de Programmabegroting 2023-2026. Het gaat hier om de feitelijke ontwikkelingen in cijfers. Het is de foto van dit moment (1 april 2023), want morgen komen weer nieuwe ontwikkelingen op ons af. Daarom is het nodig dat we steeds precieze informatie verzamelen en beelden actualiseren.

In 2027 schieten we in de rode cijfers

De cijfers over het bestaande beleid, het beeld bij het opstellen van de perspectiefnota, betreft de laatst bekende informatie (1 april 2023). De ontwikkelingen na 1 april leest u in de programmabegroting 2024-2027.

Verwerking van programmaplan en Decemercirculaire

Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die op de gemeente afkomen en waar de gemeente zelf geen invloed op kan uitoefenen. Deze kunnen volgen uit regelgeving en het volgen van de financiële uitgangspunten die we hebben na het moment van vaststelling van de Programmabegroting 2023-2026. En het jaar 2027 voegen we toe.

Genomen raadsbesluiten worden definitief voor 2024-2026

De besluiten (t/m maart 2023) die de raad nam over het begrotingsjaar 2023, zoals het Programmaplan (december 2022) rekenen we volledig door voor de jaren in de Programmabegroting 2024-2027.

De decemercirculaire geeft de laatste stand voor de Algemene uitkering

Over de Algemene uitkering informeren we u regelmatig via de actieve informatievoorziening. In deze perspectiefnota nemen we de daarin besproken gevolgen van de Decemercirculaire 2022 mee. Of de geraamde ontwikkeling van de Algemene uitkering zo blijft, wijzen de Mei- en Septemercirculaire 2023 uit. Over de wijzigingen in de Algemene uitkering (in omvang en verdeling) wordt veel gesproken, maar zijn nog geen feit. In de inleiding las u al dat, met de kennis van nu, in 2027, de nadelige gevolgen van de Rijksbesluiten over de herijking van het gemeentefonds alsnog optreden. Hoe we hiermee omgaan, weten we nog niet. De verwachting was dat het Rijk in 2026 al de herijking uitvoerde, maar hier zorgde het Rijk voor een incidentele reparatie. In de programmabegroting volgen we voorsnog de strategie van het programmaplan 2023-2026 (Programmaplan 2023-2026 blz.50/51).

We kozen voor strategie 3: We sparen een deel voor het 'gat' in 2027 en verwachten dat een deel van de middelen alsnog wordt verstrekt door het Rijk. Het 'gat' in 2027 is, na de Decembercirculaire 2022, € 2,3 mln. Bij strategie 3 nemen we aan dat we € 1,5 mln (structureel) ontvangen vanuit het Rijk. De andere € 1 mln sparen we in de jaren 2024 t/m 2026. Wanneer we meer informatie ontvangen over de ontwikkeling van de Algemene uitkering, dan heroverwegen we onze strategie.

In de perspectiefnota werken we met uitgangspunten

Ieder jaar leggen we in de perspectiefnota de financiële uitgangspunten vast, zodat voor alle betrokkenen de (technische) randvoorwaarden in het begrotingsproces bekend zijn. Dit helpt ook bij de verantwoording naar de toezichthouder en accountant. De uitgangspunten hanteren we bij de opstelling van de programmabegroting voor het onderdeel beschikbare financiële ruimte. U ziet ze opgesomd in bijlage 1. Hieronder gaan we kort in op de belangrijkste wijzigingen door deze uitgangspunten.

Indexering en salaris

We bepalen de percentages aan de hand van vaste uitgangspunten. Ze staan gedetailleerd genoemd in bijlage 5.1. We verwerken de loon- en prijsstijgingen niet financieel in de perspectiefnota, omdat we die kosten door het Rijk gecompenseerd krijgen. De compensatie voor lonen en prijzen in de Algemene uitkering wordt bekend bij de Meicirculaire, de financiële effecten ziet u jaarlijks in de programmabegroting. De compensatie was altijd voldoende om de stijgingen op te vangen. We verwachten dat ook voor de komende jaren. Vanuit de bijlage uitgangspunten nemen we voor de salarissen alleen de raming voor de jaarlijkse periodieken mee. De voorgestelde CAO vraagt € 600.000 extra, maar we weten nu nog niet hoeveel het Rijk daarvan vergoedt. We verwachten 100%.

Investeringsplan vervangingen

In de vervangingsinvesteringen zitten de geplande vervangingen van bestaand materieel, afvalvoorzieningen, riolering en bedrijfsvoering. U ziet dit plan in bijlage 2. De basis is de Programmabegroting 2023-2026. We voegen daar in deze perspectiefnota de vervangingsinvesteringen voor het nieuwe jaar (2027) aan toe. De kapitaallasten van de gerealiseerde en lopende investeringen rekenen we voor de programmabegroting door na vaststelling van de jaarstukken.

Van de projecten van de Investeringsagenda (Onderwijs, Sport, Leefbaarheid en Bedrijventerreinen) weten we niet altijd wanneer ze starten. In dat geval laten we de kapitaallasten daarvan beginnen in het laatste jaar, 2027.

Externe partijen

Van de samenwerkingsverbanden hebben we de kadernota's met hun beleidsvoornemens voor 2024-2027 ontvangen. GGD Noord- en Oost-Gelderland en Veiligheidsregio Noord- en Oost- Gelderland (VNOG) vragen voor de jaarlijkse taken een hogere bijdrage. De bijdragen voor de samenwerking op het terrein van regionale inkoop zorg, veiligheid en de inzameling en verwerking van afval stijgen ook vanwege gestegen kosten van personeel, grondstoffen en energie.

In de Kadernota van de GGD stijgen de bijdragen

In haar programmabegroting indexeert de GGD de verschillende budgetten en verhoogt zij daarvoor de bijdragen van de afzonderlijke gemeenten. Voor ons gaat het om € 51.000.

Samenwerking Sociaal Domein Achterhoek (SDA)

In de Achterhoek werken acht gemeenten samen om zo effectief en efficiënt mogelijk uitvoering te geven aan taken in het sociaal domein. De gemeenten vormen samen beleid, voeren projecten uit en kopen een groot deel van ondersteuning op het gebied van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) gezamenlijk in.

Een aantal taken is regionaal belegd zoals Contract- en Leveranciersmanagement (CLM) en de programma organisatie. Met de nieuwe inkoop zijn er meer taken toegevoegd aan de regionale uitvoering, waardoor de bijdrage voor de samenwerking stijgt. Hoeveel weten we nu niet.

De VNOG heeft hogere aanschafkosten voor nieuw materieel

De VNOG actualiseert haar kapitaalgoederen. De aanbestedingen van materieel en materialen (zoals brandweerauto's) lopen nu, het gaat om € 70 mln aan investeringen. Dit werkt door in hogere kapitaallasten wat gedeeltelijk opgevangen wordt door een egaliseringsreserve Kapitaallasten. Vanaf 2026 en 2027 gaat de bijdrage omhoog. De VNOG onderzoekt haar mogelijkheden om de stijgende bijdrage te dempen. Dit kan incidenteel door de hogere opbrengst door verkocht materieel (b.v. oude brandweerauto's). Ons aandeel in de hogere kapitaallasten is 2.500.

De VNOG wil uniforme uitvoering van facilitaire taken

In hun regeling legden zij vast dat zij vanaf 2023 bepaalde facilitaire taken gaat uitvoeren die gemeenten nu zelf uitvoeren. De overgedragen kosten worden onderdeel van de VNOG-begroting en als onderdeel van de gemeentelijke bijdrage (gedragen door de 22 deelnemende gemeenten volgens de algemene financiële verdeelsleutel). Onze bijdrage stijgt, maar we raken de eigen facilitaire kosten voor de brandweerkazernes kwijt. We

verwachten dat de bijdrage hiervoor met € 60.000 stijgt. Vooralsnog gaan we uit van een gelijke daling voor onze bestaande kosten voor de kazernes.

Opgaves veiligheid

Ondermijning pakken we regionaal binnen de Achterhoek op. Er is nu een opgaveregisseur ondermijning aangesteld, wat van ons een extra bijdrage vraagt van € 15.000. Samen met andere kostenstijgingen vraagt de totaalbegroting van veiligheid in totaliteit € 30.000 meer.

Indexering voor afvalinzameling en verwijdering

De kosten voor afval- en grondstoffeninzameling bestaan uit de inzameling en de verwerking van het afval en grondstoffen. De verwerkingskosten berekent Circulus 1 op 1 door. De inzamelingskosten indexeren ze jaarlijks en dat is voor 2024 6,7%.

Vanwege de vele ontwikkelingen op dit terrein bekijken we bij het opstellen van de programmabegroting 2024-2027 of verhoging van het budget voor de inzameling en verwerking van het afval en de grondstoffen nodig is en wat het voor de tariefstelling naar de inwoners betekent. We hebben immers ook een reserve afvalstoffenheffing gevormd om verhoging van de heffing tegen te gaan.

Overige aanpassingen

Verder nemen we twee aanpassingen mee met een relatie naar de belastingopbrengsten vanuit tarieven. En stelposten laten we vervallen.

Automatisering vraagt budget wat niet door te rekenen is

De licentiekosten voor applicaties van burgerzaken vragen steeds meer budget en zijn nu niet meer op te vangen binnen het taakbudget (€ 36.000).

De toeristenbelasting brengt meer op sinds 2022

We zien dat de nieuwe verordening Toeristenbelasting meer opbrengsten genereert. De opbrengst bevat nu de aangiftes (aantallen) op basis van werkelijke overnachtingen. In het verleden kenden we vooraf afgesproken bandbreedtes (forfaitbedragen). In 2022 was de sector weer volop in actie en de jaarlijkse opbrengst voor toeristenbelasting ligt structureel hoger (€ 40.000).

De bestaande stelposten in de programmabegrotingen vervallen

Landelijk werken het ministerie van VWS, zorgaanbieders, cliënten, professionals en de VNG aan de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028. De bedoeling van de hervormingsagenda is ervoor te zorgen dat de jeugdzorg als systeem effectiever en

efficiënter de benodigde zorg kan leveren. Omdat het Rijk erkent dat de kosten voor de baten uit gaan, is er geld beschikbaar gesteld om de benodigde investeringen te doen. Tegelijk is er over meerdere jaren verspreid een structurele bezuiniging opgelegd, ervanuit gaande dat de investeringen ook daadwerkelijk tot een besparing leiden.

Er is nog geen definitieve versie van de Hervormingsagenda Jeugd. De verwachting is dat deze er in 2024 komt als landelijk kader om met alle betrokken partijen aan de slag te gaan met een verbetering van het jeugdhulpstelsel. De huidige lijn van de Hervormingsagenda Jeugd is een bevestiging van de koers die we op regionaal en lokaal niveau al hebben ingezet. We beschikken echter nog niet over de hervormingsagenda jeugd en kunnen en weten daardoor nog niet welke sociale en financiële consequenties het op regionaal en lokaal niveau gaat hebben. We stellen daarom voor om van de opgenomen stelpost Hervormingsagenda jeugd 2024 t/m 2026 in totaal € 2,3 mln vrij te laten vallen ten gunste van de algemene middelen en € 200.000 te reserveren voor een uitvoeringsbudget in 2024 waarmee we voorbereidingen kunnen treffen voor de uitvoering van de Hervormingsagenda. Wanneer er meer duidelijkheid is over de gewenste beleidswijzigingen vanuit de Hervormingsagenda komen wij met een voorstel hoe deze binnen Bronckhorst en de regio Achterhoek in te vullen. De daarvoor benodigde middelen, waar de middelen uit de te vervallen stelpost onderdeel van kunnen zijn, maken deel uit van dit voorstel.

We besluiten tot overloop van projectbudgetten vanuit de Jaarstukken

Voor overschotten of -tekorten hanteren we de lijn dat we deze verrekenen met de Algemene reserve. We weten nu nog niet wat het besluit is voor het resultaat over 2022. Dat weten we op 29 juni 2023, wanneer u de Jaarstukken 2022 vaststelt. Of daarbij voorstellen komen om bedragen naar de jaren 2024-2027 'door te schuiven', weten we nu niet.

DE AUTONOME AANPASSINGEN NA DECEMBER CIRCULAIRE 2022

In onderstaande tabel leest u de autonome aanpassingen zoals in dit hoofdstuk beschreven.

Autonome aanpassingen	2024	2025	2026	2027
Uitgangspunten 2024-2027: indexering en salaris	-100	-100	-100	-100
Uitgangspunten 2024-2027: investeringsplan vervangingen	15	5	-9	-113
1A In de Kademota van de GGD stijgen de bijdragen	-51	-27	-25	-26
1B Samenwerking Sociaal Domein Achterhoek (SDA)	0	0	0	0
1B Werkbudget hervormingsagenda jeugd	-200	0	0	0
2B De VNOG heeft hogere aanschaffkosten voor nieuw materieel	-3	-3	-3	-3
2B De VNOG wil uniforme uitvoering van facilitaire taken	0	0	0	0
2B Opgaves veiligheid	-30	-30	-30	-30
3B Indexering voor afvalinzameling en verwijdering	0	0	0	0
3B Dekking afvalkosten via afvalstoffenheffing	0	0	0	0
4A Automatisering vraagt budget wat niet door te rekenen is	-36	-36	-36	-36
3A De toeristenbelasting brengt meer op sinds 2022	40	40	40	40
AD De bestaande stelposten in de programmabegrotingen vervallen	1.574	482	463	463
Totaal Autonome aanpassingen na raadsbesluiten	1.209	332	300	195
+ = voordeel; - = nadeel				

DE INVESTERINGSAGENDA

Bij de programmabegroting 2021-2024 stelde de raad de Investeringsagenda vast. We vinden het belangrijk om te blijven investeren in economische en maatschappelijke voorzieningen op het gebied van onderwijs, sport, leefbaarheid en bedrijventerreinen. In deze paragraaf geven we een toelichting op de voortgang en nemen we u mee met de ontwikkelingen. De aanleiding hiervoor is de motie van de raad van december 2022. Peildatum van deze stand van zaken is 1 april 2023.

Wat is er tot nu toe besloten?

In onderstaande tabel leest u hoe bij de programmabegroting 2021-2024 het eerste bedrag gereserveerd is (€ 32,6 mln). Bij de vaststelling van het programmaplan 2023-2026 is er € 10 mln toegevoegd. De totale Investeringsagenda komt daarmee op € 42,6 mln. Tot en met maart 2023 zijn er besluiten genomen over investeringen voor een totaal van € 20,7 mln. In tabel 2 leest u welke investeringen dit zijn. Per eind maart 2023 is er nog € 21,9 mln beschikbaar voor andere investeringen.

Tabel 1: Opbouw Investeringsagenda

Omschrijving (bedrag x € 1.000)	bedrag	wanneer
<i>Toevoegingen Investeringsagenda</i>		
Programmabegroting 2021-2024	32.600	nov-20
Programmaplan 2023-2026	10.000	dec-22
Totale budget Investeringsagenda	42.600	
Investeringen besloten door de raad	-20.700	t/m mrt 2023
Saldo Investeringsagenda (nog te besteden)	21.900	

Tabel 2: Welke investeringsbesluiten zijn tot dusver genomen (t/m maart 2023)

	Datum	Omschrijving (bedrag x € 1.000)	bedrag	Thema
1	2-7-2020	VO Vorden	10.700	onderwijs
2	18-2-2021	J.F. Oltmansstraat in Steenderen	1.195	leefbaarheid
3	18-2-2021	Herinrichting Bloemenbuurt Zelhem	550	leefbaarheid
4	25-3-2021	Sportcomplex Bronckhorst Midden	1.400	sport
5	22-4-2021	Aanleg rode fietsstroken	250	leefbaarheid
6	1-7-2021	Sportagenda Bronckhorst 2021-2025	5.000	sport
7	25-11-2021	Herstructurering Industriepark Zelhem	388	bedrijventerrein
8	27-1-2022	Herinrichting Marktplaats Steenderen	380	leefbaarheid
9	28-4-2022	Heiligenbeeldenmuseum Kranenburg	15	leefbaarheid
10	27-9-2022	Verbetering private sportaccommodaties	228	sport
11	27-9-2022	Sport duurzame maatschappelijke organisaties	600	sport
		Totaal	20.706	Totaal

Wat verwachten we?

In onderstaande tabel nemen we u mee in welke investeringen we nog verwachten. We maken onderscheid in de thema's sport, onderwijs, leefbaarheid en bedrijventerreinen.

Daarbij kan een onderscheid worden gemaakt in twee soorten investeringen:

- Investeringen waarbij een haalbaarheidsonderzoek of een kader al wel is vastgesteld door de raad, maar de specifieke investeringsvraag die daaruit voortvloeit nog niet is voorgelegd. Zoals bijvoorbeeld de haalbaarheidsonderzoeken voor onderwijs of de uitwerkingen van de sportagenda. Deze investeringen zijn ambtelijk in voorbereiding en daarmee al iets meer concreet en duiden we aan met "in voorbereiding".
- Mogelijke investeringen die we op ons af zien komen op basis van vastgestelde stukken, maar ook op basis van signalen uit de samenleving en gesprekken met belanghebbenden. Zoals bijvoorbeeld de uitwerking van de visies van vitale kernen naar concrete uitwerkingsplannen of de verachte ontwikkelingen rondom bedrijventerreinen. Deze investeringen zijn nog niet concreet en afhankelijk van nog te maken keuzes.

Bij alle investeringen gaan we uit van bandbreedten, waarbij we een minimaal en een maximaal bedrag aangeven.

Tabel 3: Wat verwachten we?

Onderwerp (€ 1.000)	Totaal		Waarvan "in voorbereiding"	
	Min	Max	Min	Max
Investeringen sport	12.500	15.300	1.000	1.400
Investeringen onderwijs	21.230	25.915	13.300	16.000
Investeringen leefbaarheid	5.500	8.400	2.000	2.300
Investeringen bedrijventerreinen	500	1.500	0	0
Totaal bedrag	39.730	51.115	16.300	19.700

Bij tabel 1 gaven we de totalen tot 1 april 2023 weer. Per april 2023 hebben we nog € 21,9 mln te besteden. In ambtelijke voorbereiding zitten investeringsvoorstellen met een bedrag tussen de € 16,3 en 19,7 mln. De huidige Investeringsagenda kan deze voorstellen opvangen. Als we uitgaan van alle investeringen die we verwachten, dan zien we dat het bedrag hoger ligt dan de ruimte die we nog beschikbaar hebben in de Investeringsagenda. In onderstaande tabel geven we dit weer.

Tabel 4: Raming

Omschrijving (bedrag x € 1.000)	Min	Max
Nog beschikbaar voor nieuwe investeringen	21.900	21.900
Verwachte investeringen in voorbereiding	16.300	19.700
Ruimte Investeringsagenda na investeringen in voorbereiding	5.600	2.200
Overige verwachte investeringen	23.430	31.415
Saldo	-17.830	-29.215

We concluderen dat onze ambities verder gaan dan de beschikbare middelen om alle investeringen die we verwachten op te vangen. Dat vraagt om keuzes. Wij zijn bezig om deze keuzes voor te bereiden door inzichten te verwerven vanuit de gebiedsgerichte aanpak en door het ontwikkelen van criteria om deze investeringsvragen aan te toetsen.

4. Voorstel

In de vorige hoofdstukken namen we u mee in de financiële ontwikkelingen binnen de bestaande taken en de keuzes waar Bronckhorst voor staat bij de uitvoering van alle taken.

In het raadsbesluit vragen we de volgende uitspraken:

1. In te stemmen met de vier projecten binnen programma 1 Zorg en ondersteuning;
2. In te stemmen met de zeven investeringen binnen programma 2 Wonen en leefomgeving;
3. In te stemmen met de inhuur voor civiele rechtszaken binnen programma Dekkingsmiddelen en overhead;
4. In te stemmen met de verwerking van de autonome ontwikkelingen voor het bestaande beleid en de vervangingsinvesteringen volgens het begrotingsbeeld bestaand beleid 2024-2027 (hoofdstuk 3);
5. Te besluiten dat de programmabegroting 2024-2027 voor het begrotingsjaar 2024 sluitend moet zijn.

BIJLAGE 1 - Uitgangspunten 2024-2027

In deze bijlage noemen we de (technische) randvoorwaarden die we gebruiken voor het opstellen van de Programmabegroting 2024-2027. Daarmee zijn ze voor alle betrokkenen in het begrotingsproces bekend en onderbouwen we de verantwoording over de informatie in de begroting richting toezichthouder en accountant. Waar nodig lichten we een uitgangspunt toe.

Ontwikkeling begrotingsuitkomst 2024-2027: Stand PERSPECTIEFNOTA	
Omschrijving uitgangspunt	
Lasten (algemeen)	
Prijsstijging (inflatie)	2,5% (pbbp in Septembercirculaire 2022)
Dotaties onderhoudsvoorzieningen	2,5% (pbbp in Septembercirculaire 2022)
Subsidies	Algemene subsidieverordening indexering met 2,5%. Voor gesloten budgetovereenkomsten gelden indexatiebepalingen overeenkomsten
Gemeenschappelijke regelingen	Beginstand volgens Programmabegroting 2023-2026 (april 2023)
Salarissen	Indexering met 4,2% voor Cao-stijging en stijging sociale lasten (loonvoet sector overheid).
Kapitaallasten	Bestaande gegevens in Programmabegroting 2023-2026, waarbij 2027=2026
Baten (algemeen)	
Belastingen onroerende zaken (ozb)	2,5% (pbbp in Septembercirculaire 2022)
Overige belastingen	2,5% (pbbp in Septembercirculaire 2022)
Rechten	Tarieven zijn kostendekkend
Leges	2,5% (pbbp in Septembercirculaire 2022) tot maximaal kostendekkend, rekening houdend met wettelijke voorschriften voor reisdocumenten, etc.
Overige opbrengsten	2,5% (pbbp in Septembercirculaire 2022) Voor gesloten overeenkomsten gelden de indexatiebepalingen in de overeenkomsten
Overige uitgangspunten	
Stelpost onvoorzien	€ 3,50 per inwoner
Prijspeil meerjarenperspectief	Constante prijzen (prijspeil jaarschijf 2024)
Algemene uitkering gemeentefonds	Septembercirculaire 2022
Eenheden algemene uitkering	Vanuit feitelijke aantallen eenheden op 1-1-2023 prognose voor de stand op 01-01-2024
Kostenverdeling	Afdelingsplannen 2023
Deel van de Algemene reserve voor bufferfunctie (risicovermogen)	€ 11.500.000
Rente extern	
Bestaande opgenomen leningen	Basis is bestaande leningportefeuille
Nieuw op te nemen leningen	4,00%
Bestaande verstrekte leningen	Basis is bestaande leningportefeuille
Rekening courant	
- krediet	1maands Euriborrente plus 0,21%, medio 2023
- tegoed	1maands Euriborrente min 0,25%, medio 2023
Kortlopende uitzettingen / schatkistbankieren	Eonia
Leverancierskrediet	0% en betaling binnen 14 dagen
Rente intern	
Rentetoevoeging reserves	
- bestemmingsreserve afkoop onderhoud graven	3,00%
Renteverdeling	
- investeringen grondenexploitatie	1,76%
- investeringen overig	1,50%

Toelichting uitgangspunten

De uitgangspunten passen we toe op 2024. Voor de volgende jaren gebruiken we de methode 'doorrekening tegen contante prijzen'. Dit houdt in dat we in die jaren geen aanvullende loon-, prijs- of rentecorrectie toepassen.

Prijsstijging goederen en diensten

Het inflatiepercentage halen we ieder jaar uit de gemeentefondscirculaire. Dit is het door het Centraal Planbureau (CPB) bepaalde percentage (Meicirculaire 2023) voor het begrotingsjaar (2024) voor overheidsbestedingen. Het cijfer komt beschikbaar bij de opstelling van de Meerjarige Economische Verkenning (MEV) door het CPB (inschattingen voor de toekomst). Bij de Perspectiefnota kijken we naar de Septembercirculaire (laatst bekende moment).

Dit MEV-percentage gebruikt het Rijk bij de toekenning van de grootste inkomstenbron voor de gemeente: de Algemene uitkering. Dat gebruiken we weer aan de uitgavenkant bij prijsgevoelige budgetten. Voor uitgaven en inkomsten in de private sfeer volgen we de geëigende CBS-indexen (huren en pachten). Met het MEV-percentage voor overheidsbestedingen kijken we één jaar vooruit op een vast moment, volgen we de grootste inkomstenbron en hanteren we overal één overheidsgerelateerd percentage.

Voor alle goederen en diensten die we van derden afnemen, houden we rekening met genoemde prijsstijging (inflatie). Uitzondering hierop vormen de bedragen die vastliggen op grond van meerjarige overeenkomsten (zoals budgetovereenkomsten en pacht) met vaak gespecificeerde afspraken of plafondbudgetten (zoals voor incidentele subsidies). Vanuit de Meicirculaire 2023 worden de gegevens voor 2024 bekend en wordt de prijsstijging in de programmabegroting op 'geld' gezet.

Dotaties aan onderhoudsvoorzieningen

Het onderhoud aan gemeentelijke gebouwen en sportaccommodaties voeren we uit op basis van het meerjarenplan 2019-2049. Het plan actualiseren we in 2023, maar de consequenties weten we zeker niet voor de opstelling van de programmabegroting 2024.

Het plan is opgezet voor de gehele looptijd van 30 jaar. Hierop is de jaarlijkse dotatie aan de egalisatievoorziening berekend.

Subsidies

Subsidies die we verstrekken volgens de algemene subsidieverordening indexeren we met de prijsstijging zoals we die zelf over onze budgetten rekenen. Subsidies gerelateerd aan

rijksuitkeringen of subsidies met een subsidieplafond, bekijken we afzonderlijk en betrekken we niet in de indexatie. Dit geldt ook voor (meerjarige) budgetsubsidies.

Salarissen

De salarissen rekenen we door naar de formatie zoals die op 1 juni 2023 (begroting) bekend is. In de formatie zitten de ingevulde functies en de vacatureruimte. We volgen de loonvoet sector overheid. Dit is de gemiddelde loonvoetontwikkeling in de sector overheid (per fulltime equivalent). Dit is het door het Centraal Planbureau (CPB) bepaalde percentage (Meicirculaire 2023) voor het begrotingsjaar (2024). Het cijfer komt beschikbaar bij de opstelling van de Meerjarige Economische Verkenning (MEV) door het CPB (inschattingen voor de toekomst).

De salarisstijging kent twee componenten, de verwachte sociale lastenstijging en de Cao-ontwikkeling. De periodieken ramen we jaarlijks in de perspectiefnota op een vast bedrag (stelpost).

Kapitaallasten

De kapitaallasten van de gerealiseerde en lopende investeringen rekenen we voor de programmabegroting door na vaststelling van de jaarstukken. In de perspectiefnota staat het investeringsplan 2024-2027, want dit zijn nieuwe investeringen. Dit plan wordt voor de jaren 2024 t/m 2026 herijkt (onderdeel van programmabegroting 2023-2026). Het jaar 2027 wordt aan het plan toegevoegd.

Belastingen (ozb en overige belastingen)

Jaarlijks passen we de belastingen aan met een index voor prijsstijgingen. Speciaal voor de ozb geldt dat we de totale ozb-opbrengst indexeren en niet het tarief. Dit heeft tot doel ervoor te zorgen dat de waardeschommelingen van het onroerend goed niet van invloed zijn op de hoogte van de te ontvangen ozb. Waardestijging van het onroerend goed betekent een daling van het tarief per (reken)eenheid en waardedaling betekent een stijging van het tarief per (reken)eenheid. Basis voor de berekening zijn dus niet de tarieven of de taxatiewaarden, maar de werkelijke ozb-opbrengsten in het voorgaande belastingjaar (februari 2023). De geraamde ozb-opbrengst kan naast deze indexering alleen wijzigen door areaalwijzigingen (bouw, verbouw en sloop).

Rechten

Riolering en afval zijn voor onze gemeente kostendekkende producten (budgetneutraal). De kosten die ervoor gemaakt worden, berekenen we op begrotingsbasis door in de tarieven. Verschillen bij de jaarrekening (overschotten of tekorten) verrekenen we –via een

voorziening– in de toekomst weer met dit product. Voor de rioolheffing baseren we dat tarief vooral op het vastgestelde Watertakenplan.

Leges en overige opbrengsten

Het beleid is om kostendekkende tarieven te hanteren voor leges, overige diensten en overige opbrengsten. In de praktijk hanteren we een prijsindexering omdat er geen regels zijn op basis waarvan we de kostendekkendheid kunnen berekenen.

Bij leges die ook een rijksdeel kennen (burgerzaken), volgen we de landelijk vastgestelde tarieven. Onder overige opbrengsten valt bijvoorbeeld de verhuur van gebouwen en gronden.

Stelpost onvoorzien

Begroten is vooruitkijken, maar niet alles is te voorspellen en te plannen. Voor onvoorziene zaken hebben we dan ook een stelpost van € 3,50 per inwoner volgens art. 4 sub 2 van de Financiële verordening Bronckhorst. Onvoorzien is niet bedoeld om alle wijzigingen in de begroting op te vangen. Het gaat hier alleen om de onvoorziene, onvermijdbare en onuitstelbare uitgaven (de drie O's).

Prijspeil meerjarenperspectief

Voor het meerjarenperspectief hanteren we constante prijzen en lonen. Het prijspeil in de begroting is dat van 2024. Dit betekent dat we prijsstijgingen niet doorrekenen aan de lastenkant in de volgende drie jaren, maar ook niet aan de batenkant. Ook het meerjarenperspectief van de Algemene uitkering benaderen we op die manier.

Algemene uitkering gemeentefonds

De Algemene uitkering krijgen we van het Rijk. Deze Algemene uitkering hangt aan de ene kant samen met de omvang van de overheidsuitgaven en aan de andere kant met de taken die ermee gemoeid zijn. De ontwikkelingen hierin meldt het Rijk via (gemeentefonds) circulaire. Voor de perspectiefnota gebruiken we de Decemercirculaire 2022. Voor de begroting baseren we ons op de informatie uit de Meicirculaire 2023. Ontwikkelingen die vervolgens in de Septemercirculaire 2023 worden genoemd, benoemen we bij de behandeling van de begroting 2024-2027 in november 2023 (in de aanbiedingsbrief of actieve informatievoorziening).

Eenheden Algemene uitkering

De berekende eenheden in de Algemene uitkering zijn van belang bij het onderbouwen van begrotingsbudgetten. Naast eigen prognoses, maken we ook gebruik van schattingen van het Rijk en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Kostenverdeling

De verdeling van de salarissen naar de taakvelden baseren we op de afdelingsplannen. De apparaatskosten ('overhead') staan volgens de BBV-voorschriften op het taakveld Overhead (0-4).

Deel van de Algemene reserve dat risicovermogen vormt

Het benodigde risicovermogen bepalen we volgens risicosimulatie (Monte Carlo simulatie). Als risicovermogen voor de begroting 2024-2027 hebben we € 11,5 mln beschikbaar volgens de nota Reserves en voorzieningen.

Rente opgenomen en verstrekte leningen

De rentebaten rekenen we voor de begroting door aan de hand van de bestaande leningenportefeuille en aflopende personeelshypotheken. De rentelasten worden ook gebaseerd op de bestaande leningenportefeuille. Voor eventueel nieuw op te nemen leningen gaan we uit van 1%.

Rekening courant, kortlopende uitzettingen en leverancierskrediet

Bij de bepaling van de rente spelen de ontwikkelingen op de geldmarkt een rol. Voor het bepalen van de begrote rentetarieven vormt de ontwikkeling van de tarieven van de BNG als onze huisbankier het uitgangspunt. We hanteren de volgende staffel:

Leverancierskrediet (tot € 500.000)

Dit bedrag hebben we gemiddeld uitstaan aan schuld bij onze crediteuren. De wettelijke betalingstermijn is 30 dagen. We betalen zelf sneller, binnen 1 dag tot binnen 14 dagen wanneer over het gefactureerde bedrag overeenstemming bestaat met de opdrachtnemer.

Rekening-courant en kort geld (van € 500.000 tot € 6 mln, kredietfaciliteit bij BNG)

Dit bedrag kunnen we financieren met het krediet in de rekening-courant of kasgeldlening. Als rentepercentage hierover hanteren we het gemiddelde van de percentages voor rente rekening-courant, gebaseerd op de 1-maands Euribor met een opslag van 0,21% (BNG-overeenkomst).

Lening (meer dan € 6 mln)

Boven de maximale kredietfaciliteit zullen we een lening afsluiten op de kapitaalmarkt. We gaan hierbij uit van een rentepercentage dat gerelateerd is aan een lange marktrente (het gemiddelde percentage van lineaire leningen bij de BNG met een looptijd van 20 jaar vast).

Rekening-courant (tegoeden)

Als rentepercentage hierover hanteren we het gemiddelde van de percentages voor rente rekening-courant, gebaseerd op de 1-maands Euribor met een afslag van 0,25% (BNG-overeenkomst).

Kortlopende uitzettingen

Overtollige middelen boven 0,75% van het begrotingstotaal moeten we in de schatkist aanhouden (schatkistbankieren). De rentevergoeding is gebaseerd op het Eonia-tarief.

Vergoeding bespaarde rente

De reserves en voorzieningen zetten we in als financieringsmiddel voor de investeringen. U moet dan denken aan vaste activa en (grond)voorraden. Volgens de nota Reserves en voorzieningen is de vergoeding hiervoor vervallen. We kennen nog wel een rentevergoeding voor afkoop onderhoud graven, omdat de hoogte van de afkoopsom ook met dat percentage is bepaald (contant maken van langlopende verplichting). Aan die bestemmingsreserve voegen we rente toe over het saldo per 1 januari.

Renteverdeling

De financieringslasten (rente) voor aangetrokken leningen verdelen we over de taakvelden binnen programma's.

Uitgangspunten beschikbaarstelling reserves en kredieten

Beschikking over reserves

Het instellen van, het beschikken over en het toevoegen aan reserves is de bevoegdheid van de raad. Dit gebeurt via een afzonderlijk raadsvoorstel. Het kan ook onderdeel vormen van de begroting, een tussenrapportage of de jaarrekening wanneer dat in het voorstel daarbij als een besispunt over dat onderwerp is vastgelegd. De verantwoording over de besteding vindt plaats via actieve informatievoorziening en in de tussenrapportages/jaarrekening van het jaar waarin het project of de besteding gerealiseerd is (nacalculatie).

Investeringskredieten

Bij de vaststelling van de begroting stelt de raad de investeringskredieten voor de betreffende jaarschijf beschikbaar. Na een collegebesluit over het feitelijke uitvoeringsplan worden kredieten definitief beschikbaar gesteld en kan de daadwerkelijke uitvoering starten. In het collegebesluit is o.a. aandacht voor de te leveren prestaties, geraamde kosten, liquiditeitsplanning en de datum van ingebruikneming. De verantwoording is gelijk aan de aanpak bij beschikking over reserves.

BIJLAGE 2 - Investeringsplan 2024-2027

Programma 1 Zorg en ondersteuning							
Omschrijving	Investing	Jaar	Termijn	2024	2025	2026	2027
Zorg en ondersteuning	0			0	0	0	0
Bedragen in €							
Programma 2 Wonen en leefomgeving							
Omschrijving	Investing	Jaar	Termijn	2024	2025	2026	2027
IHP primair onderwijs	2.500.000	2025	20	-	0	18.750	162.500
Verduurzamen sporthallen	5.000.000	2025	20	-	0	37.500	325.000
Resterend krediet Leefbaarheid	6.975.000	2025	20	-	0	52.313	453.375
Materieel Buitenruimte							
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2024)	16.000	2024	1	16.000	-	-	-
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2025)	16.000	2025	1	-	16.000	-	-
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2026)	16.000	2026	1	-	-	16.000	-
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2027)	16.000	2027	1	-	-	-	16.000
IP materieel buitenruimte 2024	95.000	2024	div	713	12.467	12.301	12.135
Vervanging veegwagen 2024	330.000	2024	10	2.475	37.950	37.455	36.960
IP materieel buitenruimte 2025	230.000	2025	div	-	1.763	32.067	31.639
IP materieel buitenruimte 2026	757.000	2026	div	-	-	5.640	104.447
IP materieel buitenruimte 2027	925.000	2027	div	-	-	-	6.938
Riolering							
Vijvers aanpassen	457.000	2024	40	3.428	18.280	18.109	17.937
Vervanging riolering vrijverval	890.500	2024	40	6.679	35.620	35.286	34.952
Verbetering riolering vrijverval	2.469.000	2024	40	18.518	98.760	97.834	96.908
Renovatie mechanisch riolering	1.220.800	2024	15	9.156	99.699	98.478	97.257
Afkoppelen	363.700	2024	40	2.728	14.548	14.412	14.275
Vervanging riolering vrijverval	433.700	2025	40	-	3.253	17.348	17.185
Verbetering riolering vrijverval	2.182.300	2025	40	-	16.367	87.292	86.474
Renovatie mechanisch riolering	954.500	2025	15	-	7.159	77.951	76.996
Afkoppelen	361.800	2025	40	-	2.714	14.472	14.336
Vervanging vrijverval riolering	328.700	2026	40	-	-	2.465	13.148
Verbetering riolering vrijverval	1.092.100	2026	40	-	-	8.191	43.684
Renovatie mechanisch riolering	807.200	2026	15	-	-	6.054	65.921
Afkoppelen	257.900	2026	40	-	-	1.934	10.316
Vervanging vrijverval riolering	1.411.000	2027	40	-	-	-	10.583
Verbetering riolering vrijverval	918.000	2027	40	-	-	-	6.885
Renovatie mechanisch riolering	646.000	2027	15	-	-	-	4.845
Afkoppelen	258.000	2027	40	-	-	-	1.935
Wonen en leefomgeving	31.928.200			59.697	364.580	691.852	1.762.631
Bedragen in €							
Programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling							
Omschrijving	Investing	Jaar	Termijn	2024	2025	2026	2027
Ondergrondse inzamel voorzieningen	45.000	2024	10	338	5.175	5.108	5.040
Ondergrondse inzamel voorzieningen	27.000	2026	10	-	-	203	3.105
Ondergrondse inzamel voorzieningen	285.000	2027	10	-	-	-	2.138
Bedrijvigheid en ontwikkeling	357.000			338	5.175	5.311	10.283
Bedragen in €							
Programma 4 Bestuur							
Omschrijving	Investing	Jaar	Termijn	2024	2025	2026	2027
Bestuur	0			0	0	0	0
Bedragen in €							
Dekkingsmiddelen en overhead (Bedrijfsvoering)							
Omschrijving	Investing	Jaar	Termijn	2024	2025	2026	2027
Kassa systeem hal	30.000	2024	10	225	3.450	3.405	3.360
Audio Visuele middelen	150.000	2025	5	-	1.125	32.250	31.800
Keukeninrichting	70.000	2025	10	-	525	8.050	7.945
Dekkingsmiddelen en overhead	250.000			225	5.100	43.705	43.105
Bedragen in €							